

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 28.5.2014.
COM(2014) 330 final

KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Europska strategija energetske sigurnosti

{SWD(2014) 330 final}

Blagostanje i sigurnost Europske unije ovise o stabilnoj i obilnoj opskrbi energijom. Činjenica da građani u većini država članica nisu morali iskusiti nikakav dulji poremećaj u opskrbi energijom od naftne krize 1970-ih dokaz je uspjeha država članica i EU-a u jamčenju toga. Za većinu je građana energija stalno dostupna, sveprisutna i nenametljiva. To ima velik učinak na čimbenike koji utječu na nacionalne odluke o energetskej politici, pri čemu sigurnost opskrbe nije jednaka drugim pitanjima.

Neovisno o tome, tijekom zima 2006. i 2009. građani EU-a u nekim istočnim državama članicama bili su snažno pogođeni privremenim poremećajima u opskrbi plinom. To je bio snažan poziv na uzbunu kojim je ukazano na potrebu za zajedničkom europskom energetskej politikom. Od tada je učinjeno mnogo toga na jačanju energetske sigurnosti EU-a u pogledu opskrbe plinom i s ciljem smanjenja broja država članica koje ovise isključivo o jednom opskrbljivaču. Ipak, usprkos svim postignućima u jačanju svoje infrastrukture i diversifikaciji opskrbljivača, EU je i dalje osjetljiv na vanjske energetske šokove, kako je to jasno prikazano brojkama navedenima u nastavku. Stoga je EU-u potrebna razborita strategija energetske sigurnosti kojom se kratkoročno potiče otpornost na te šokove i poremećaje u opskrbi energijom, a dugoročno smanjuje ovisnost o određenim gorivima, opskrbljivačima energijom i rutama. Tvorci politike na nacionalnoj razini i razini EU-a moraju građanima objasniti izbore koje podrazumijeva takvo smanjenje ovisnosti.

Ključne činjenice i brojke povezane s energetskej sigurnošću EU-a

- Danas EU uvozi 53 % energije koju troši. Ovisnost o uvezenoj energiji odnosi se na sirovu naftu (gotovo 90 %), prirodni plin (66 %) i u manjoj mjeri na kruta goriva (42 %), kao i na nuklearno gorivo (40 %).
- Sigurnost opskrbe energijom tiče se svake države članice, iako su neke osjetljivije od drugih. To posebno vrijedi za slabije integrirane i povezane regije, kao što su Baltik i istočna Europa.
- Najhitnije je pitanje sigurnosti u pogledu opskrbe energijom snažna ovisnost o jednom vanjskom opskrbljivaču. To posebno vrijedi za opskrbu plinom, ali i električnom energijom:
 - šest država članica ovisi o Rusiji kao jedinom vanjskom opskrbljivaču za cjelokupni uvoz plina, a tri upotrebljavaju prirodni plin za više od jedne četvrtine svojih ukupnih potreba za energijom. Opskrba energijom iz Rusije 2013. činila je 39 % uvoza prirodnog plina u EU ili 27 % potrošnje plina u EU-u; Rusija je izvezla 71 % svojeg plina u Europu, pri čemu su najveće količine izvezene u Njemačku i Italiju (vidi Prilog 1.),
 - kada je riječ o električnoj energiji, tri države članice (Estonija, Latvija i Litva) ovise o jednom vanjskom operatoru za rad i uravnoteženje svoje električne mreže.
- Račun EU-a za vanjsku energiju danas iznosi više od 1 milijarde EUR na dan (oko 400 milijardi EUR 2013.) i čini više od jedne petine ukupnog uvoza EU-a. EU uvozi sirovu naftu i naftne proizvode u vrijednosti višoj od 300 milijardi EUR, od čega je jedna trećina iz Rusije.
- Na energetske se sigurnost EU-a mora gledati i u kontekstu rastuće potražnje za energijom u cijelom svijetu, za koju se očekuje da će se do 2030. povećati za 27 %, s važnim promjenama u opskrbi i tokovima trgovine energijom.

Strategija opisana u nastavku temelji se na brojnim snagama i poukama izvučenima iz primjene postojećih politika te iz učinkovitosti odgovora Unije na prijašnje krize u opskrbi energijom: Europa je ostvarila značajan napredak prema uspostavi unutarnjeg tržišta energije s većom povezanošću; Europa ima jednu od najboljih statistika u svijetu u pogledu intenziteta energije i uravnoteženiju mješavinu energetske izvora od svojih glavnih partnera.

Međutim, prečesto se pitanja energetske sigurnosti rješavaju samo na nacionalnoj razini, a da se pritom ne uzima u obzir međusobna ovisnost država članica u cijelosti. Ključ poboljšane energetske sigurnosti leži prije svega u zajedničkom pristupu preko unutarnjeg tržišta koje funkcionira te u većoj suradnji na regionalnim i europskim razinama, posebno u pogledu koordinacije razvoja mreža i otvaranja tržišta, a potom u usklađenijem vanjskom djelovanju. To uključuje i osiguranje da države kandidatkinje i potencijalne države kandidatkinje slijede ova vodeća načela s pomoću instrumenata povećanja.

Danas je EU jedini glavni gospodarski subjekt koji proizvodi 50 % svoje električne energije bez emisija stakleničkih plinova¹. Taj se trend mora nastaviti. Dugoročno je energetska sigurnost Unije nerazdvojiva od potrebe za prelaskom na konkurentno gospodarstvo s niskom razinom emisije ugljika kojim se smanjuje upotreba uvezenih fosilnih goriva i njome snažno potaknuta. Europska je strategija energetske sigurnosti stoga sastavni dio političkog okvira za klimu i energiju za razdoblje do 2030.² i potpuno je usklađena s ciljevima naše politike konkurentnosti i industrijske politike³. Stoga je važno da odluke o tom okviru budu donesene uskoro, kako navodi Europsko vijeće, i da države članice zajednički osiguraju pripremu i provedbu dugoročnih planova za konkurentnu, sigurnu i održivu energiju. Za rješavanje pitanja energetske sigurnosti u okruženju koje se brzo mijenja bit će potrebni fleksibilnost te kapaciteti za prilagodbu i promjenu. Stoga će možda biti potrebno razraditi ovu strategiju zbog izmijenjenih okolnosti.

Strategijom su utvrđena područja u kojima je kratkoročno, srednjoročno i dugoročno potrebno donijeti odluke ili provesti konkretne mjere kako bi se odgovorilo na pitanja povezana s energetskom sigurnošću. Temelji se na osam ključnih stupova potkrijepljenih načelom solidarnosti, kojima se zajednički potiče uža suradnja korisna svim državama članicama i kojima se istovremeno poštuju nacionalni izbori u pogledu energije:

1. hitne mjere usmjerene na povećanje kapaciteta EU-a za prevladavanje većih poremećaja tijekom zime 2014./2015.;
2. jačanje mehanizama za postupanje u slučaju izvanrednog događaja / mehanizama solidarnosti, uključujući koordinaciju procjena rizika i planova postupanja u kriznim situacijama te zaštita strateške infrastrukture;
3. smanjenje potražnje za energijom;
4. izgradnja potpuno integriranoga unutarnjeg tržišta koje dobro funkcionira;
5. povećanje proizvodnje energije u Europskoj uniji;
6. daljnji razvoj energetske tehnologije;
7. diversifikacija vanjske opskrbe i povezane infrastrukture;

¹ 23 % obnovljive energije i 27 % nuklearne energije.

² COM(2014) 15

³ Komunikacija Komisije „Za europsku industrijsku renesansu”, COM(2014)014

8. poboljšanje koordinacije nacionalnih energetske politike i govorenje jedinstvenim glasom u vanjskoj energetske politici.

1. HITNE MJERE USMJERENE NA POVEĆANJE KAPACITETA EU-A ZA PREVLADAVANJE VEĆIH POREMEĆAJA TIJEKOM ZIME 2014./2015.

S obzirom na sadašnje događaje u Ukrajini i mogućnost poremećaja u opskrbi energijom, kratkoročno djelovanje mora biti usmjereno na one zemlje koje ovise o jednom opskrbljivaču plinom.

Za predstojeću zimu Komisija će zajedno s državama članicama, regulatorima, operatorima prijenosnih sustava i operatorima raditi na poboljšanju izravne pripravnosti Unije na moguće poremećaje. Posebna će se pozornost obratiti na osjetljiva područja, povećanje skladišnog kapaciteta (npr. potpuno iskorištavanje latvijskoga skladišnog kapaciteta u baltičkoj regiji), razvoj obrnutih tokova (u skladu s uspješnim primjerom Memoranduma o razumijevanju između Slovačke i Ukrajine), razvoj planova za sigurnost opskrbe na regionalnoj razini i veće iskorištavanje potencijala ukapljenoga prirodnog plina.

Ključne mjere

Komisija i države članice trebale bi:

- pojačati suradnju s Koordinacijskom skupinom za plin⁴ i posebno nastaviti pratiti tokove prirodnog plina i razinu skladištenja plina te koordinirati na razini EU-a i/ili na regionalnoj razini nacionalne procjene rizika i planove postupanja u kriznim situacijama,
- ažurirati procjene rizika, planove preventivnih mjera i planove postupanja u slučaju izvanrednog događaja, kako je predviđeno Uredbom 994/2010,
- pokrenuti stres testove energetske sigurnosti s obzirom na rizike poremećaja u opskrbi tijekom predstojeće zime i prema potrebi razviti sigurnosne mehanizme, kao što su povećanje zaliha plina, razvoj infrastruktura i obrnutih tokova za postupanje u slučaju izvanrednog događaja te smanjenje potražnje za energijom ili prelazak na alternativna goriva u vrlo kratkom roku,
- nastaviti suradnju s opskrbljivačima plinom i operatorima prijenosnih sustava radi utvrđivanja mogućih izvora kratkoročne dodatne opskrbe, posebno ukapljenog prirodnog plina.

2. JAČANJE MEHANIZAMA ZA POSTUPANJE U SLUČAJU IZVANREDNOG DOGAĐAJA / MEHANIZAMA SOLIDARNOSTI, UKLJUČUJUĆI KOORDINACIJU PROCJENA RIZIKA I PLANOVA POSTUPANJA U KRIZNIM SITUACIJAMA TE ZAŠTITA STRATEŠKE INFRASTRUKTURE

Prevladavajući je prioritet EU-a: osigurati poboljšanje otpornosti na iznenadne poremećaje u opskrbi energijom najboljom mogućom pripremom i planiranjem, zaštititi strateške infrastrukture i zajednički pružiti potporu najosjetljivijim državama članicama.

⁴ Uspostavljena Uredbom (EU) br. 994/2010 o mjerama zaštite sigurnosti opskrbe plinom.

2.1. Zalihe nafte

Države članice dužne su stvoriti i održavati minimalne rezerve sirove nafte i naftnih derivata te time ublažiti rizike poremećaja u opskrbi⁵. Postojeće zalihe dovoljne su za oko 120 dana potrošnje, što je znatno iznad minimalnog zahtjeva od 90 dana opskrbe. Štoviše, obveza držanja zaliha EU-a usklađena je i povezana s obvezom držanja zaliha nafte koju je razvila Međunarodna agencija za energetiku (IEA). Ti su instrumenti pokazali svoju važnost i učinkovitost. Jamstvo da vjerojatno neće doći do fizičke nestašice zaliha temeljni je element ublažavanja oscilacija cijena na tržištu u slučaju krize. Stoga bi EU trebao poticati daljnju međunarodnu suradnju i transparentnost u pogledu zaliha nafte i tržišta nafte, uključujući posebno velike nove korisnike, kao što su Kina i Indija.

2.2. Sprječavanje i ublažavanje rizika poremećaja u opskrbi plinom

Od kriza u opskrbi plinom 2006. i 2009. EU je ojačao svoje sposobnosti koordinacije s ciljem sprječavanja i ublažavanja mogućih poremećaja u opskrbi plinom⁶. Ulaganja u sigurnosnu infrastrukturu sada su obvezna: do 3. prosinca 2014. države članice moraju biti u stanju zadovoljiti vršnu potražnju čak i u slučaju poremećaja u radu pojedinačno najvećeg postrojenja infrastrukture. Osim toga, obrnuti tokovi moraju funkcionirati na svim prekograničnim poveznicama između država članica.

EU je i bolje pripremljen za poremećaje u opskrbi plinom. Postoje europska pravila za osiguravanje opskrbe zaštićenih kupaca (npr. kupaca koji upotrebljavaju plin za grijanje) u strogim uvjetima, isto tako i u slučaju poremećaja u radu infrastrukture u uobičajenim zimskim uvjetima, te države članice moraju izraditi planove pripravnosti u slučaju izvanrednog događaja i planove reagiranja u slučaju izvanrednog događaja. Koordinacijska skupina za plin, koja uključuje države članice, regulatore i sve dionike, pokazala se kao učinkovita platforma na razini EU-a za razmjenu informacija između stručnjaka i koordinirano djelovanje. Tim je pravilima predviđen europski okvir kojim se stvara povjerenje i osigurava solidarnost, jer se njime jamči da države članice djeluju u skladu sa svojim nacionalnim odgovornostima i zajednički jačaju sigurnost opskrbe.

Dosadašnje iskustvo u pogledu sigurnosti opskrbe plinom pokazalo je da postoje sinergije u daljnjoj prekograničnoj suradnji, primjerice razvojem procjena rizika (stres testova) i planova za sigurnost opskrbe na regionalnoj razini i razini EU-a, razvojem zakonodavnog okvira za skladišta plina kojim se prepoznaje njihova strateška važnost za sigurnost opskrbe ili preciznijim definiranjem „zaštićenih kupaca” na razini EU-a. To će biti dio potpunog pregleda postojećih odredaba i provedbe Uredbe o sigurnosti opskrbe plinom koju će Komisija završiti do kraja 2014.

Nadalje, na međunarodnoj bi se razini mogli predvidjeti novi instrumenti sigurnosti opskrbe s ključnim strateškim partnerima. Udruživanjem minimalnog dijela postojećih sigurnosnih zaliha u virtualne zajedničke rezerve kapaciteta – na primjer u okviru IEA-a – moglo bi se omogućiti brzo reagiranje u slučaju ograničenog poremećaja⁷.

⁵ Direktiva 2009/119/EZ od 14. rujna 2009. o obvezi država članica da održavaju minimalne zalihe sirove nafte i/ili naftnih derivata.

⁶ Uredba (EU) br. 994/2010 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. listopada 2010. o mjerama zaštite sigurnosti opskrbe plinom i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 2004/67/EZ.

⁷ Ta je mogućnost istaknuta u Zajedničkoj izjavi donesenoj 6. svibnja 2014. na ministarskom sastanku G7 o energiji u Rimu.

2.3. Zaštita kritične infrastrukture

EU je počeo razvijati politiku za rješavanje pitanja fizičke zaštite kritične infrastrukture (od prijetnji, opasnosti...) koje uključuju energetska infrastrukturu⁸. Veću pozornost treba posvetiti sigurnosti IT-a. Osim toga, potrebno je pokrenuti širu raspravu o zaštiti strateške energetske infrastrukture kao što su sustavi za prijenos plina i električne energije kojima se svim potrošačima pruža ključna usluga. Tom bi se raspravom trebalo riješiti pitanje kontrole koju nad strateškom infrastrukturom imaju subjekti izvan EU-a, posebno državna poduzeća, nacionalne banke ili državni fondovi iz zemalja ključnih opskrbljivača, čiji je cilj prodor na tržište energije EU-a ili sprječavanje diversifikacije, a ne razvoj mreže i infrastrukture EU-a. Pri svakoj prodaji strateške infrastrukture kupcima izvan EU-a mora biti zajamčeno poštovanje postojećeg zakonodavstva EU-a. Trebalo bi ocijeniti i prednosti sveobuhvatnoga energetskog sustava kojim se uravnotežuje primjereno centralizirana i decentralizirana proizvodnja energije, s ciljem izgradnje sustava koji je gospodarski učinkovit i otporan na prekide u radu pojedinačnih glavnih postrojenja.

Postojećim odredbama o izdvajanju djelatnosti prijenosa plina već je predviđen mehanizam kojim će se osigurati da operatori prijenosnih sustava koji su pod kontrolom subjekata izvan EU-a moraju poštovati jednake obveze kao i oni koji su pod kontrolom subjekata iz EU-a. Međutim, zbog najnovijih iskustava s određenim operatorima izvan EU-a koji su pokušali izbjeći usklađivanje sa zakonodavstvom EU-a na području EU-a, mogla bi se zahtijevati stroža primjena i moguće jačanje primjenjivih pravila na razini EU-a i država članica. U tom se kontekstu mora jamčiti i poštovanje pravila unutarnjeg tržišta EU-a, posebno u pogledu javne nabave.

2.4. Mehanizmi solidarnosti među državama članicama

Solidarnošću, koja je značajka EU-a, zahtijeva se praktična pomoć onim državama članicama koje su najosjetljivije na teške poremećaje u opskrbi energijom. Stoga bi trebalo organizirati i redovito pregledavati pravilno planiranje postupanja u kriznim situacijama, utemeljeno na stres testovima energetskih sustava te raspravama s nacionalnim tijelima i industrijom, kako bi se zajamčile minimalne razine dostave zaliha alternativnih goriva unutar EU-a kao dopuna zalihama u slučaju izvanrednog događaja. S obzirom na aktualne događaje, neposredni bi fokus trebao biti na državama članicama na istočnoj granici EU-a; prema potrebi bi se države kandidatkinje i potencijalne države kandidatkinje moglo povezati s takvim mehanizmima.

Ključne mjere

Komisija će:

- pregledati postojeće mehanizme za zaštitu sigurnosti opskrbe energijom te prema potrebi predložiti njihovo jačanje, zajedno s mjerama zaštite strateških energetskih infrastruktura i pravilnu ravnotežu između centraliziranih i decentraliziranih postrojenja,
- državama članicama i industriji predložiti, na temelju procjena rizika (stres testova energetske sigurnosti), nove mehanizme za koordinaciju postupanja u kriznim situacijama i planove za dostavu energije zemljama u trenutcima

⁸ Direktiva 2008/114/EZ od 8. prosinca 2008. o utvrđivanju i označivanju europske kritične infrastrukture i procjeni potrebe poboljšanja njezine zaštite

potrebe. Neposredni bi fokus trebao biti na svim državama članicama na istočnoj granici EU-a.

3. SMANJENJE POTRAŽNJE ZA ENERGIJOM

Smanjenje potražnje za energijom jedan je od najučinkovitijih alata za smanjenje ovisnosti EU-a o vanjskim izvorima energije i izloženosti naglim porastima cijena. Sadašnjom se situacijom povećava hitnost prethodno dogovorenog cilja povećanja energetske učinkovitosti za 20 % u EU-u, što će za posljedicu imati uštedu primarne energije od 371 Mtoe u 2020. u odnosu na projekcije. Te se uštede mogu ostvariti ako mjere predviđene mjerodavnim zakonodavstvom budu provedene rigorozno i bez kašnjenja. Navedeno se posebno odnosi na Direktivu o energetske učinkovitosti („DEU”) i Direktivu o energetske učinkovitosti zgrada („DEUZ”).

Ostvarivanje znatnih ušteda energije moguće je samo ako se jasno utvrde prioritetni sektori i mobilizira lako dostupan investicijski kapital. Potražnja za energijom u građevinskom sektoru, koji je odgovoran za oko 40 % potrošnje energije u EU-u i uporabu trećine prirodnog plina⁹, mogla bi se smanjiti za do tri četvrtine ako bi se ubrzala obnova zgrada. Važan bi se doprinos mogao ostvariti i poboljšanjem centraliziranog grijanja i hlađenja. Jednako tako, u industriji se potroši oko jedne četvrtine potrošenog plina u EU-u i postoji znatan potencijal za dobitke u području energetske učinkovitosti zahvaljujući ojačanom sustavu trgovanja emisijama kako je predložila Komisija u sklopu okvira za klimu i energiju za razdoblje do 2030.¹⁰

Radi poticanja daljnjih ulaganja iz privatnog sektora, koji ima ključnu ulogu, u europskim strukturnim i investicijskim fondovima (ESI) odvojeno je¹¹ najmanje 27 milijardi EUR za ulaganja u gospodarstvo s niskom razinom emisije ugljika, uključujući energetske učinkovitost. Analiza programiranja tih fondova koju trenutačno provode države članice pokazuje da će stvarni iznos ovih ulaganja porasti na više od 36 milijardi EUR. Financijskim instrumentima uspostavljenima doprinosom ESI fondova¹² može se iskoristiti dodatno sudjelovanje privatnih kapitalnih ulaganja, dok se novim poslovnim modelima ESCO-a (društva za energetske učinkovitost) mogu ostvariti uštede u cijelom energetske sustavu.

Ključne mjere

Države članice trebale bi:

- ubrzati mjere za ostvarivanje cilja povećanja energetske učinkovitosti do 2020., s posebnim naglaskom na grijanje i izolaciju u zgradama i industriji, osobito:
 - ambicioznom provedbom DEU-a i DEUZ-a,
 - jačanjem regulatorne potpore i financijske potpore iz javnih sredstava radi ubrzavanja stope obnove zgrada i poboljšanja sustava centraliziranog

⁹ Uglavnom za grijanje prostorija i toplu vodu u kućanstvima.

¹⁰ Komunikacija Komisije „Cijene i troškovi energije u Europi”, stranica 11.

¹¹ Najmanje 12 %, 15 % ili 20 % nacionalnih sredstava dodijeljenih iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR) mora biti uloženo u potporu pri prelasku na gospodarstvo s niskom razinom emisije ugljika u svim sektorima u slabije razvijenim, tranzicijskim i razvijenim regijama EU-a. Ako se za takva ulaganja primjenjuje Kohezijski fond (KF), udio se povećava na 15 % za slabije razvijene regije.

¹² Na primjer, „kredit za obnovu” standardizirani je brzo dostupan instrument koji se temelji na modelu kredita s podjelom rizika.

grijanja odnosno njihova uvođenja,

- poticanjem energetske usluga i odgovora na potražnju novim tehnologijama, za koje se nacionalni programi financiranja mogu dopuniti financijskom potporom EU-a, posebno iz ESI fondova,
- ubrzavanjem provedbe akcijskih planova za održivu energiju koje su dostavile općine koje sudjeluju u inicijativi Sporazum gradonačelnika,
- poticanjem energetske učinkovitosti u industriji jačanjem sustava trgovanja emisijama EU-a.

Komisija će:

- ovog ljeta pregledati DEU kako bi ocijenila napredak prema ostvarivanju cilja povećanja energetske učinkovitosti do 2020. te navesti kako se energetske učinkovitosti može pridonijeti okviru za klimatsku i energetske politiku za razdoblje do 2030.,
- utvrditi jasne prioritetne sektore (u stanovanju, prometu i industriji) u kojima se srednjoročno i dugoročno mogu ostvariti dobitci u pogledu energetske učinkovitosti, uključujući i u državama članicama koje su najosjetljivije na poremećaje u opskrbi,
- utvrditi preostale prepreke povećanju energetske učinkovitosti i razvoju stvarnog tržišta usluga energetske učinkovitosti te predložiti načine za njihovo rješavanje nezakonodavnim mjerama,
- pregledati Direktivu o označivanju energije i Direktivu o ekološkom dizajnu na temelju stečenog iskustva, radi osiguravanja učinkovitijeg smanjenja potrošnje energije i drugih utjecaja proizvoda na okoliš.

4. IZGRADNJA POTPUNO INTEGRIRANOGA UNUTARNJEG TRŽIŠTA KOJE DOBRO FUNKCIONIRA

Europsko unutarnje tržište energije ključan je čimbenik energetske sigurnosti i mehanizam za njezino postizanje na isplativ način. O vladinim intervencijama koje imaju učinak na taj tržišni okvir, kao što su nacionalne odluke o ciljevima za obnovljivu energiju i učinkovitost, odluke o pružanju potpore ulaganjima u proizvodnju nuklearne energije (ili o razgradnji nuklearnih postrojenja) ili odluke o pružanju potpore ključnim infrastrukturnim projektima (kao što su *NordStream*, *SouthStream*, Transjadranski plinovod (TAP) ili baltički terminal LNG-a), trebalo bi raspraviti na europskoj i/ili regionalnoj razini kako bi se osiguralo da se odlukama u jednoj državi članici ne narušava sigurnost opskrbe u drugoj državi članici. Postoje različiti alati na razini EU-a za provedbu takvih projekata u pogledu pravne stečevine na usklađen način (zakonodavstvo o unutarnjem tržištu, smjernice TEN-E, kontrola državnih potpora). Za stvarnu je europsku strategiju energetske sigurnosti potrebno da se prije provedbenih alata održi strateška rasprava, ne samo na nacionalnoj razini, nego i na razini EU-a.

4.1. Bolje funkcioniranje unutarnjeg tržišta za električnu energiju i plin

Trećim paketom o unutarnjem tržištu energije utvrđen je okvir unutar kojeg se mora razvijati europsko unutarnje tržište. Šefovi država dogovorili su se da bi unutarnje tržište trebalo biti uspostavljeno do 2014. Iako postoje pozitivna kretanja, potrebno je učiniti još mnogo toga.

Ostvareni su pozitivni koraci u području integracije regionalnih tržišta. Konkurentnim i likvidnim tržištima osigurava se učinkovita zaštita od toga da pojedinačni opskrbljivači zloupotrebljuju tržišnu ili političku snagu. Dobro razvijeni trgovinski mehanizmi i likvidna promptna tržišta mogu ponuditi učinkovita kratkoročna rješenja u slučaju poremećaja, kao što je već slučaj s naftom ili ugljenom. Jednaku je sigurnost moguće postići za plin i električnu energiju, pod uvjetom da su dostupni cjevovodni kapaciteti i mreže za dostavu zaliha s jednog mjesta na drugo.

Regionalni je pristup bio i u budućnosti će biti odlučujući za integraciju europskog tržišta energije u smislu prekogranične razmjene i sigurnosti opskrbe (uključujući prema potrebi mehanizme kapaciteta¹³). Nordijske su zemlje (Finska, Švedska, Danska i Norveška) u sektoru električne energije pokazale primjer rane integracije tržišta u *NordPool*. Na isti način, petostrani forum na sjeverozapadu (koji uključuje Francusku, Njemačku, Belgiju, Nizozemsku, Luksemburg i Austriju) pokrenuo je pionirske integracijske projekte u sektorima električne energije i plina. Operatori prijenosnih sustava i regulatori jednako su tako napravili odlučujuće korake prema povezivanju tržišta električne energije u nekoliko područja¹⁴. U sektoru plina postignuće je sa sličnim učinkom uspostavljanje platforme PRISMA 2013., na kojoj se transparentno i ujednačeno na dražbi nude interkonekcijski kapaciteti za mreže 28 OPS-a odgovornih za prijevoz 70 % plina u Europi.

Međutim, razvoj konkurentnih i dobro integriranih tržišta baltičkih zemalja i onih u jugoistočnoj Europi zaostaje, što tim regijama uskraćuje prednosti povezane sa sigurnošću opskrbe. U tim su regijama potrebni ciljani pristupi za ubrzanje razvoja kritične infrastrukture (vidi točku 4.2.), kao i razvoj regionalnih plinskih čvorišta.

Pravilnom provedbom mrežnih kodova u sektoru plina značajno će se poboljšati energetska sigurnost, jer će se time potaknuti otvoreni i nediskriminirajući pristup prijenosnim sustavima tako da plin može slobodno i fleksibilno teći cijelim EU-om.

Osim toga, pravila o kartelnim sporazumima i pravila o nadzoru koncentracija moraju se i nadalje snažno provoditi, jer se njima omogućuje da sigurnost opskrbe EU-a ne bude oslabljena protukonkurentskim ponašanjem ili protukonkurentskom konsolidacijom ili vertikalnom integracijom energetskih poduzeća.

4.2. Ubrzavanje izgradnje ključnih spojnih vodova

Stvarno integriranom i konkurentnom unutarnjem tržištu energije nije potreban samo zajednički zakonodavni okvir, nego i značajan razvoj infrastrukture prijenosa energije, posebno prekograničnih poveznica između država članica. Komisija procjenjuje da će s tim u vezi do 2020. biti potrebno oko 200 milijardi EUR, ali da tržište trenutačno može osigurati otprilike polovinu tog iznosa.

Uredba o smjernicama za transeuropske energetske mreže i Instrument za povezivanje Europe (CEF) bili su osmišljeni za utvrđivanje i osiguravanje pravodobne provedbe ključnih projekata potrebnih Europi uz 12 prioritetnih koridora i područja. Prvi popis projekata od zajedničkog interesa Unije (PZI) donesen je 2013. Primarni cilj politike razvoja infrastrukture EU-a sada je osigurati pravodobnu provedbu PZI-ja. Zajedno s pojednostavljenim postupcima za izdavanje dozvola, iznosom od 5,8 milijardi EUR CEF-a pomoći će se u ostvarivanju tog cilja. CEF predstavlja samo oko 3 % od 200 milijardi

¹³ Komunikacija Komisije „Uspostava unutarnjeg tržišta električne energije i optimalno iskorištavanje javnih intervencija”, C(2013)7243

¹⁴ Najbolji primjer takve regionalne suradnje bilo je takozvano „povezivanje tržišta za dan unaprijed” koje su početkom 2014. uspostavili operatori mreže i burze energije iz šesnaest država članica.

EUR ulaganja potrebnih do 2020., ali može imati i učinak poluge s pomoću financijskih instrumenata. Kako bi CEF bio djelotvoran, mora biti usmjeren na mali broj kritičnih projekata i kombiniran s nastojanjima regulatora da dio infrastrukture financiraju s pomoću mrežnih tarifa te s nastojanjima država članica da prema potrebi iskoriste Europske strukturne i investicijske fondove. Tijekom izdavanja dozvola i provedbe projekata trebalo bi uzeti u obzir postojeće okolišno zakonodavstvo i smjernice EU-a¹⁵, kako bi se osigurala ekološka održivost i javna potpora te prihvaćanje projekta.

Dvadesetsedam projekata u sektoru plina i šest projekata u sektoru električne energije utvrđeni su, kratkoročno i dugoročno, kao ključni za energetske sigurnost EU-a (indikativan popis u Prilogu 2.), jer se očekuje da će se njihovom provedbom pospješiti diversifikacija mogućnosti opskrbe i solidarnost u najosjetljivijim dijelovima Europe. Približno polovina tih projekata trebala bi biti završena do 2017., dok je za preostale projekte planiran datum početka do 2020. Većina tih kritičnih projekata smještena je u istočnoj Europi i jugozapadnoj Europi. Procjenjuje se da je trošak tih projekata oko 17 milijardi EUR. Kritični PZI-ji uglavnom su projekti velikih razmjera, osim nekoliko terminala LNG-a i projekata povezanih sa skladištenjem, te su po prirodi složeni i skloni kašnjenjima. Dakle, za mogućnost ubrzanja njihove provedbe potrebno je više od potpore CEF-a. Komisija stoga namjerava pojačati svoju potporu kritičnim projektima okupljanjem promicatelja projekata radi rasprave o tehničkim mogućnostima ubrzanja provedbe projekata i nacionalnih regulatornih tijela (NRT) radi dogovora oko prekogranične raspodjele troškova i financiranja, kao i relevantnih ministarstava radi osiguravanja snažne političke podrške s obzirom na prve, ali i kasnije pozive.

U ožujku 2014. Europsko je vijeće u svojim zaključcima pozvalo na: „*brzu provedbu svih mjera radi ostvarivanja cilja povezivanja najmanje 10 % instaliranih kapaciteta za proizvodnju električne energije za sve države članice*”. Trenutačno je prosječna razina povezivanja na oko 8 %. Uzimajući u obzir važnost spojnih vodova za jačanje sigurnosti opskrbe i potrebu za olakšavanjem prekogranične trgovine, Europska komisija predlaže povećanje sadašnjeg cilja povezivanja sa 10 % na 15 % do 2030., uzimajući istovremeno u obzir troškovne aspekte i mogućnost komercijalne razmjene u relevantnim regijama.

4.3. Europsko tržište nafte

Rusija je jedan od glavnih opskrbljivača EU-a sirovom naftom koja se danas rafinira u EU-u i neke su rafinerije optimizirane za takvu sirovu naftu. Iako ima dovoljno kapaciteta za rafiniranje nafte za udovoljavanje ukupnoj potražnji za naftnim derivatima, EU je neto izvoznik benzina i neto uvoznik dizela uglavnom iz Rusije i SAD-a. Međusobna ovisnost EU-a, SAD-a i Rusije u pogledu nafte, dostupnosti zaliha nafte, mogućnosti trgovanja naftom i njezina prijevoza na globalnoj razini znači da ne postoji izravna opasnost za EU s obzirom na njegove zalihe nafte. Međutim, postoje pitanja koja treba pažljivo pratiti i koja zahtijevaju stratešku koordinaciju naftne politike EU-a:

- ovisnost industrije rafiniranja nafte EU-a o ruskoj sirovoj nafti,
- povećana koncentracija u ruskoj naftnoj industriji i povećano vlasništvo ruskih naftnih kompanija nad kapacitetima EU-a za rafiniranje nafte,

¹⁵ Smjernice Komisije za „Pojednostavljivanje postupaka za procjenu učinaka na okoliš za energetske infrastrukture i projekte od zajedničkog interesa” i procjene učinaka na okoliš za prekogranične projekte velikih razmjera.

- rafinirani proizvodi utrošeni u prometu.

Sektor rafiniranja nafte EU-a suočen je sa značajnim izazovima kako bi ostao konkurentan, što se očituje u smanjenju kapaciteta za rafiniranje nafte i stranih ulaganja, posebno u odnosu na ruske kompanije koje pridonose ovisnosti o ruskoj sirovoj nafti. Važno je održati konkurentne kapacitete za rafiniranje nafte u Europi, kako bi se izbjegla prekomjerna ovisnost o uvezenim rafiniranim naftnim derivatima i kako bi se dovoljno fleksibilno mogle prerađivati zalihe sirove nafte¹⁶.

Dugoročno treba smanjiti ovisnost EU-a o nafti, posebno u prometu. Komisija je utvrdila niz mjera za smanjenje emisija stakleničkih plinova i potrošnje transportnih goriva, uključujući strategiju alternativnih goriva^{17,18}.

Ključne mjere

Države članice trebale bi:

- ojačati regionalnu suradnju između država članica tamo gdje se spojnim vodovima, mjerama uravnoteženja, mehanizmima kapaciteta i integracijom tržišta pridonosi energetske sigurnosti,
- završiti prijenos zakonodavstva o unutarnjem tržištu energije do kraja 2014. kako je predviđeno, posebno u vezi s pravilima o izdvajanju djelatnosti, obrnutim tokovima i pristupu postrojenjima za skladištenje plina,
- pojačati rasprave o Direktivi o oporezivanju energije radi smanjenja poreznih poticaja za dizel i ponovnog uspostavljanja ravnoteže između kapaciteta za rafiniranje nafte i potrošnje naftnih proizvoda u EU-u; treba razmotriti i pogodno oporezivanje za alternativna goriva, posebno obnovljiva goriva,
- pojačati napore u provedbi nedavno odobrene Direktive o korištenju infrastrukture za alternativna goriva.

Operatori prijenosnih sustava moraju:

- ubrzati provedbu mrežnih kodova za plin i električnu energiju.

Komisija će:

- prema potrebi ubrzati postupke zbog povrede povezane sa zakonodavstvom o unutarnjem tržištu,
- raditi s državama članicama na osiguravanju brze provedbe svih projekata od zajedničkog interesa i drugih mjera za ostvarivanje cilja postizanja povezanosti najmanje 10 % instaliranih kapaciteta za proizvodnju električne energije za sve države članice do 2020. i cilja od 15 % do 2030., koordinirati sva raspoloživa sredstva Zajednice, uključujući CEF, ESI fondove i potporu Europske investicijske banke radi ubrzavanja izgradnje ključnih spojnih vodova te povezane nacionalne i regionalne infrastrukture,
- u suradnji s državama članicama i njihovim nacionalnim regulatornim tijelima

¹⁶ Posebno uzimajući u obzir rezultate tekuće „provjere prikladnosti” sektora.

¹⁷ Bijela knjiga o prometu iz 2011. „Plan za jedinstveni europski prometni prostor – Prema natjecateljskom sustavu prometa učinkovitim spram resursa”, COM(2011) 144 završna verzija

¹⁸ COM(2013) 17 završna verzija

razmotriti koje se mjere mogu poduzeti za ubrzanje odgovarajuće analize troškova¹⁹ za kritične projekte utvrđene Prilogom 2. i sve mjere koje bi mogle dovesti do njihova završetka u sljedeće dvije do tri godine,

- s industrijom i državama članicama provesti raspravu o tome kako diversificirati opskrbu rafinerija EU-a sirovom naftom s ciljem smanjenja ovisnosti o Rusiji,
- provoditi aktivnu trgovinsku agendu kojom će osigurati pristup tržištima za izvoz nafte i ograničiti narušavajuće trgovinske prakse poticanjem stroge trgovinske discipline u pogledu energije te prema potrebi osigurati odgovarajuću provedbu trgovinske discipline,
- utvrditi strateška postrojenja na razini EU-a u naftnom vrijednosnom lancu i koordinirano djelovanje kako bi se osiguralo da konsolidacija kapaciteta EU-a za rafiniranje nafte bude provedena tako da se poboljša diversifikacija energetske izvora EU-a,
- surađivati s IEA-om u praćenju naftnoga vrijednosnog lanca i osigurati poticanje transparentnosti podataka o tokovima, ulaganjima i vlasništvu.

5. POVEĆANJE PROIZVODNJE ENERGIJE U EUROPSKOJ UNIJI

Unija može smanjiti svoju ovisnost o određenim opskrbljivačima i gorivima povećanjem uporabe domaćih izvora energije.

5.1. Povećanje proizvodnje energije u Europskoj uniji

U posljednja dva desetljeća domaća proizvodnja energije u Europskoj uniji sustavno je opadala²⁰, usprkos povećanju proizvodnje obnovljive energije. Međutim, taj je trend srednjoročno moguće usporiti daljnjim povećanjem uporabe obnovljive energije, nuklearne energije, kao i održive proizvodnje konkurentnih rezervi fosilnih goriva, ako su te opcije odabrane.

Obnovljiva energija

Izbjegnuti troškovi uvezenog goriva kao posljedica veće uporabe obnovljive energije iznose najmanje oko 30 milijardi EUR godišnje. Procijenjeno je da je 2012. obnovljivim izvorima energije ostvaren doprinos krajnjoj potrošnji energije EU-a od 14,1 % i da bi do 2020. trebao biti ostvaren cilj od 20 %. Za razdoblje nakon 2020. Komisija je predložila povećanje udjela obnovljive energije na najmanje 27 % do 2030.

Postoji značajan isplativ potencijal obnovljive električne energije i obnovljive toplinske energije za daljnje smanjenje uporabe prirodnog plina u brojnim sektorima do kraja ovog desetljeća. Promjenom goriva na domaće obnovljive izvore toplinske energije posebno se mogu zamijeniti znatne količine uvezenih goriva. U skladu s njihovim nacionalnim planovima za obnovljivu energiju, države članice već planiraju dodati još 29 milijuna tona ekvivalenta nafte (Mtoe) obnovljive toplinske energije i još 39 Mtoe obnovljive električne energije od 2012. do 2020. Ti planovi mogu sadržavati iznose izdvojene na početku razdoblja iz nacionalnih i ESI fondova u kombinaciji s potporom EIB-a i

¹⁹ Prekogranična raspodjela troškova

²⁰ Između 2001. i 2012. ukupna proizvodnja energije EU-a smanjena je za 15 %.

međunarodnih financijskih institucija Kao i u pogledu infrastrukture, većinu bi ulaganja u tom području ipak trebao provesti privatni sektor.

Obnovljiva energije neupitna je opcija, ali postojala su pitanja povezana s troškovima i učincima na funkcioniranje unutarnjeg tržišta. Uz smanjenje troškova tehnologije, mnogi su obnovljivi izvori energije sve konkurentniji i spremniji za izlazak na tržište (npr. energija vjetra na kopnu). Za njihovu će integraciju velikih razmjera biti potrebne naprednije elektroenergetske mreže i nova rješenja za skladištenje energije. Možda će biti potrebno razmotriti i mehanizme kapaciteta na regionalnoj razini²¹. Novim smjernicama za državne potpore za zaštitu okoliša i energiju za razdoblje od 2014. do 2020. poticat će se i isplativije ostvarivanje nacionalnih ciljeva za obnovljivu energiju do 2020.

Ugljikovodici i čisti ugljen

Trebalo bi razviti iskorištavanje konvencionalnih izvora nafte i plina u Europi na tradicionalnim područjima proizvodnje (npr. u Sjevernom moru) i novootkrivenim područjima (npr. u istočnom Sredozemlju i Crnom moru), potpuno u skladu sa zakonodavstvom o energiji i zaštiti okoliša, uključujući Direktivu o pučinskoj sigurnosti²². Proizvodnjom nafte i plina iz nekonvencionalnih izvora u Europi, a posebno plina iz škriljevca, moglo bi se djelomično nadoknaditi smanjenje konvencionalne proizvodnje plina²³, pod uvjetom da su na odgovarajući način riješena pitanja javnog prihvaćanja i učinka na okoliš²⁴. Danas se u određenim državama članicama provode prve aktivnosti istraživanja. Za omogućivanje komercijalne proizvodnje potreban je precizniji pregled nekonvencionalnih rezervi EU-a (pridobivih resursa koji se mogu iskoristiti uz postojeće ekonomske uvjete).

U posljednja dva desetljeća smanjena je domaća proizvodnja i potrošnja ugljena u EU-u. Međutim, ugljen i lignit još uvijek predstavljaju znatan udio u proizvodnji električne energije u nekoliko država članica i oko 27 % na razini EU-a. Iako EU trenutačno uvozi približno 40 % svojih krutih goriva, ona se nabavljaju na diversificiranom globalnom tržištu koje dobro funkcionira, čime je Uniji osigurana sigurna uvozna osnova. Emisije CO₂ iz ugljena i lignita znače da oni imaju dugoročnu budućnost u EU-u samo uz primjenu hvatanja i skladištenja ugljika (CCS). Hvatanjem i skladištenjem ugljika nudi se i mogućnost daljnjeg poboljšanja pridobivanja plina i nafte koji bi u suprotnom ostali neiskorišteni. Stoga, imajući na umu dosadašnje prilično ograničeno prihvaćanje hvatanja i skladištenja ugljika, trebalo bi uložiti dodatne napore u njegovo istraživanje, razvoj i uvođenje kako bi se iskoristile sve pogodnosti te tehnologije.

Ključne mjere

Države članice trebale bi:

- nastaviti uvoditi obnovljive izvore energije kako bi ostvarile cilj za 2020. u kontekstu pristupa utemeljenog na tržištu,

²¹ Komunikacija Komisije „Uspostava unutarnjeg tržišta električne energije i optimalno iskorištavanje javnih intervencija”, C(2013)7243

²² 2013/30/EU

²³ Studija Zajedničkog istraživačkog centra o nekonvencionalnom plinu i njegovim mogućim učincima na tržište energije u EU-u (EUR25305 EN)

²⁴ Komunikacija Komisije i Preporuka u pogledu istraživanja i proizvodnje ugljikovodika (poput plina iz škriljevca) primjenom postupka hidrauličkog lomljenja s pomoću velikog volumena fluida u EU-u (COM(2014)23 završna verzija i Preporuka 2014/70/EU od 22. siječnja 2014.).

- pokrenuti europeizaciju sustava potpore za obnovljivu energiju unaprjeđenjem koordinacije nacionalnih programa potpore,
- u sektoru grijanja ubrzati prelazak na tehnologije za obnovljivu toplinsku energiju,
- osigurati stabilne nacionalne zakonodavne okvire za obnovljive izvore energije i riješiti administrativne prepreke,
- olakšati pristup sredstvima za projekte povezane s obnovljivim izvorima energije na svim razinama (velikih i malih razmjera) usklađenom inicijativom Europske investicijske banke i nacionalnih investicijskih banka i prema potrebi se koristiti potporom koju pružaju ESI fondovi,
- iskoristiti, ako je ta opcija odabrana, ugljikovodike i čisti ugljen, uzimajući pritom u obzir prioritete dekarbonizacije,
- pojednostaviti administrativne postupke za projekte povezane s ugljikovodicima, uz ostalo i provedbom strateških procjena učinaka i uspostavljanjem sustava „sve na jednom mjestu” za postupke izdavanja dozvola, u skladu sa smjernicama Komisije o pojednostavljivanju postupaka za procjenu učinaka na okoliš za energetska infrastrukturu i projekte od zajedničkog interesa te procjene učinaka na okoliš za prekogranične projekte velikih razmjera²⁵,
- ocijeniti potencijal nekonvencionalnih ugljikovodika, uzimajući u cijelosti u obzir Preporuku 2014/70/EU, kako bi osigurale provedbu najviših ekoloških standarda,
- poduprijeti demonstracijske projekte za hvatanje i skladištenje ugljika, posebno one koji su sufinancirani u okviru pričuve za nove sudionike (NER 300) i Europskoga energetskog programa za oporavak, kao što je projekt ROAD.

Komisija će:

- pokrenuti europsku znanstvenu i tehnološku mrežu za izvlačenje nekonvencionalnih ugljikovodika,
- organizirati razmjenu informacija između država članica, relevantnih industrija i nevladinih organizacija koje promiču zaštitu okoliša s ciljem izrade referentnih dokumenata o najboljim raspoloživim tehnikama (NRT) za istraživanje i proizvodnju ugljikovodika (BREF),
- osigurati potpunu provedbu i pregled Direktive o CCS-u te donijeti odluku o drugom krugu nagrada u okviru programa NER 300,
- poticati razvoj tehnologija i trgovine u pogledu obnovljivih izvora energije u višestranim i dvostranim pregovorima.

6. DALJNI RAZVOJ ENERGETSKIH TEHNOLOGIJA

Postojećim planom smanjenja energetske ovisnosti EU-a srednjoročno do dugoročno zahtijevaju se značajne promjene u energetsom sustavu, do kojih neće doći bez snažnog poticanja razvoja novih energetska tehnologija. Te su nove tehnologije potrebne radi daljnjeg smanjenja potražnje za primarnom energijom, diversifikacije i konsolidacije

²⁵ http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/PCI_guidance.pdf i
<http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/Transboundary%20EIA%20Guide.pdf>

opcija opskrbe (vanjskih i domaćih) te optimizacije energetske mrežne infrastrukture, kako bi se u potpunosti iskoristila diversifikacija.

Novim se tehnologijama mogu isporučiti učinkovita i isplativa rješenja za poboljšanje učinkovitosti zgrada i lokalnih sustava grijanja, osiguravanje novih rješenja za skladištenje energije i optimizaciju upravljanja mrežama.

Kako bi se to postiglo, potrebna su značajna ulaganja EU-a i država članica u istraživanja i inovacije u području energetike. Uvođenje širokog raspona novih energetskih tehnologija bit će ključno kako bi se osiguralo da dovoljan broj novih energetskih tehnologija uspješno dospije na tržište, čime će se državama članicama omogućiti ostvarivanje različitih izbora mješavina energetskih izvora.

Navedena ulaganja moraju uključivati cjelokupni tehnološki lanac opskrbe, od materijala (uključujući kritične sirovine) do proizvodnje, čime će se EU-u omogućiti da uz smanjenje ovisnosti EU-a o uvozu energije osigura i ograničavanje ovisnosti EU-a o stranim tehnologijama. Na kraju, takva strategija može biti provedena samo ako čini sastavni dio politike istraživanja i inovacija Unije u području energetike.

Kako bi se povećao učinak tih ulaganja, bit će potrebna bolja koordinacija među državama članicama, kao i između država članica i Komisije. Osim toga, posebno će za uvođenje velikih demonstratora biti nužni financijski instrumenti, kako bi se iskoristila veća ulaganja industrije, na primjer posredstvom Europske investicijske banke.

Ključna mjera

Komisija će:

- poticati energetske sigurnost u provedbi prioriteta Okvirnog programa za istraživanje i inovacije Obzor 2020. (2014. – 2020.) i osigurati usklađenost predstojećeg Integriranog plana strateškog nacrtu za energetske tehnologije s europskom strategijom energetske sigurnosti.

7. DIVERSIFIKACIJA VANJSKE OPSKRBE I POVEZANE INFRASTRUKTURE

7.1. Plin

Uvoz predstavlja oko 70 % potrošenog plina u EU-u i očekuje se²⁶ da će ostati stabilan do 2020., a da će se zatim blago povećati za oko 340 do 350 bcm do 2025. – 2030. U 2013. 39 % plina prema obujmu uvezeno je iz Rusije, 33 % iz Norveške i 22 % iz Sjeverne Afrike (Alžira i Libije). Drugi su izvori mali i predstavljaju oko 4 %. Uvoz LNG-a iz navedenih i drugih zemalja (npr. Katara, Nigerije) povećao se i doživio vrhunac na oko 20 %, ali se nakon toga smanjio na oko 15 % zbog viših cijena u Aziji.

Prioritet je pristup izvorima prirodnog plina uz veću diversifikaciju i istovremeno zadržavanje znatnog obujma uvoza od pouzdanih opskrbljivača. U predstojećim će godinama ukapljeni prirodni plin ostati glavni potencijalni izvor diversifikacije te se kao takav razvijati. Zbog novih zaliha ukapljenog prirodnog plina iz Sjeverne Amerike, Australije i Katara te novootkrivenih izvora u istočnoj Africi, vjerojatno će se povećati veličina i likvidnost globalnih tržišta ukapljenog prirodnog plina. U SAD-u se očekuje da će prvo postrojenje za ukapljivanje na istočnoj obali s kapacitetom od oko 24 bcm

²⁶ Trendovi za energiju, promet i emisije stakleničkih plinova u EU-u – Referentni scenarij 2013. – Europska komisija

godišnje biti pušteno u rad do 2015. – 2017. Razvijaju se i brojni drugi projekti. Očekuje se da će najveći dio obujma biti usmjeren na azijska tržišta, ali neka europska poduzeća već pregovaraju o ugovorima za opskrbu ukapljenog prirodnog plina s proizvođačima tog plina iz SAD-a. Taj bi razvoj trebalo olakšati tako da se prioriteta EU-a na odgovarajući način odraze u vanjskim politikama, posebno u tekućim pregovorima o Partnerstvu za transatlantsku trgovinu i ulaganja (TTIP). Norveška (do 116 bcm godišnje do 2018., u odnosu na sadašnju razinu od 106 bcm godišnje) i sjevernoafrička proizvodnja (potencijalno veliki neistraženi ili neiskorišteni izvori ugljikovodika i prednost zemljopisne blizine) imaju potencijal za rast. Unija bi trebala poboljšati unutarnju povezanost i tako osigurati da plin tih opskrbljivača dolazi na sva regionalna tržišta u skladu s postojećim ciljevima povezivanja.

Osim jačanja odnosa s postojećim dobavljačima, cilj politike EU-a trebalo bi biti i otvaranje vrata novim izvorima. Uspostavljanje južnog koridora i identificiranih projekata od zajedničkog interesa u tom je pogledu važan element, jer priprema tlo za opskrbu iz Kaspijske regije i izvan nje. Provedba aktivne trgovinske agende u toj regiji ključna je za osiguravanje pristupa tržištu, ali i za razvoj kritične infrastrukture, čija održivost ovisi o pristupu dostatnom obujmu izvoza. U prvoj se fazi očekuje da će do 2020. 10 bcm prirodnog plina proizvedenog godišnje u Azerbajdžanu doći na europsko tržište južnim plinskim koridorom. Štoviše, taj novi spojni plinovod važan je za povezivanje s Bliskim istokom. Trenutačno predviđenom infrastrukturom u Turskoj moglo bi se opskrbiti europsko tržište s do 25 bcm godišnje. Iz dugoročne perspektive, druge zemlje, kao što su Turkmenistan, Irak i Iran, mogle bi jednako značajno pridonijeti povećanju južnoga plinskog koridora ako budu ispunjeni uvjeti za ukidanje režima sankcija. Koherentna i usmjerena vanjska politika u odnosu na te države bit će od presudne važnosti. Nadalje, EU bi se trebao intenzivnije uključiti u politički i trgovinski dijalog sa sjevernoafričkim i istočnosredozemnim partnerima, posebno s ciljem uspostavljanja sredozemnoga plinskog čvorišta na jugu Europe.

Sve navedeno bit će moguće samo ako na raspolaganje budu stavljeni infrastrukturni kapaciteti i ako se količine plina budu prodavale po povoljnim cijenama. Bit će potrebna odgovarajuća suradnja EU-a i država članica (vidi odjeljak 4.).

7.2. Uranij i nuklearno gorivo

Električna energija proizvedena u nuklearnim elektranama predstavlja pouzdanu opskrbu električnom energijom za pokrivanje temeljnih opterećenja za opskrbu bez emisija i ima važnu ulogu za energetske sigurnost. Relativna vrijednost nuklearnog goriva marginalna je u usporedbi s ukupnim troškovima proizvodnje električne energije u odnosu na postrojenja na plin i ugljen, a uranij čini samo manji dio ukupnih troškova nuklearnog goriva. Svjetsko je tržište opskrbe uranijem stabilno i dobro diversificirano, međutim, EU je usprkos tome potpuno ovisan o vanjskim opskrbljivačima. Samo je nekoliko subjekata u svijetu koji mogu transformirati uranij u gorivo za nuklearne reaktore, ali industrija EU-a zauzima vodeći položaj u tehnologiji u cijelom lancu, uključujući obogaćivanje i preradu.

Nuklearna sigurnost za EU je apsolutni prioritet. EU bi trebao ostati predvodnik i tvorac u području nuklearne sigurnosti na međunarodnoj razini. Stoga je važno ubrzati donošenje izmijenjene Direktive o nuklearnoj sigurnosti te time ojačati neovisnost regulativnih tijela za nuklearnu energiju, informiranje javnosti i redovite preglede koje provode ravnopravna tijela.

Međutim, Rusija je ključni konkurent u području proizvodnje nuklearnog goriva i nudi integrirane pakete za ulaganja u cjelokupni nuklearni lanac. Stoga bi posebnu pozornost trebalo obratiti na ulaganja u nove nuklearne elektrane koje će se graditi u EU-u uz primjenu tehnologije razvijene izvan EU-a, kako bi se osiguralo da te elektrane ne ovise samo o Rusiji u pogledu opskrbe nuklearnim gorivom: mogućnost diversifikacije opskrbe gorivom treba biti uvjet za svako novo ulaganje, što će osigurati Agencija za opskrbu Euratoma. Nadalje, za sve operatore nuklearnih postrojenja potreban je općenito diversificirani portfelj.

Ključne mjere

Komisija i države članice trebale bi zajednički:

- povećati transparentnost na razini EU-a u vezi sa sigurnošću opskrbe plinom i ispitati kako se dodatno mogu razviti informacije o cijenama u okviru postojećih mehanizama izvješćivanja, kao što su podatci Eurostata i praćenje tržišta koje provodi Komisija,
- poduprijeti razvoj i daljnje širenje infrastrukture za opskrbu plinom s Norveškom, južnoga plinskog koridora i sredozemnoga plinskog čvorišta,
- uspostaviti sustav praćenja na razini EU-a za sigurnost opskrbe energijom na temelju godišnjih izvješća Europske komisije Europskom vijeću i Europskom parlamentu,
- ubrzati donošenje izmijenjene Direktive o nuklearnoj sigurnosti,
- surađivati radi diversifikacije opskrbe nuklearnim gorivom kada je to potrebno.

Komisija će:

- provoditi aktivnu trgovinsku agendu kojom će osigurati pristup izvozu plina/ukapljenog prirodnog plina i ograničiti narušavajuće trgovinske prakse poticanjem stroge trgovinske discipline u vezi s energijom i prema potrebi osigurati odgovarajuću provedbu trgovinske discipline,
- nastojati ukinuti postojeće zabrane izvoza nafte u treće zemlje,
- sustavno razmatrati diversifikaciju opskrbe gorivom u svojem ocjenjivanju novih projekata za ulaganja u nuklearnu energiju i novim nacrtima sporazuma ili ugovora s trećim zemljama.

8. POBOLJŠANJE KOORDINACIJE NACIONALNIH ENERGETSKIH POLITIKA I JEDINSTVEN NASTUP U VANJSKOJ ENERGETSKOJ POLITICI

Brojnim se prethodno opisanim mjerama upućuje na isti temeljni prioritet: potrebu da države članice bolje koordiniraju važne odluke o energetskej politici. Jasno je da su odluke o mješavini energetskej izvora u nacionalnoj nadležnosti, ali progresivna integracija energetskej infrastrukture i tržišta energije, zajedničko oslanjanje na vanjske opskrbljivače te potreba za osiguravanjem solidarnosti u trenutcima krize podrazumijevaju da bi o temeljnim političkim odlukama o energiji trebalo raspraviti sa

susjednim zemljama. Jednako vrijedi i za vanjsku dimenziju energetske politike EU-a²⁷,
28

Komisija pozdravlja pozive određenih država članica na energetska uniju. Ona podržava stvaranje mehanizma kojim bi se državama članicama omogućilo međusobno informiranje o važnim odlukama povezanim s mješavinom energetskih izvora prije njihova donošenja i detaljnog razmatranja, kako bi se u nacionalnom procesu donošenja odluka uzele u obzir sve odgovarajuće primjedbe.

Stabilna, transparentna i likvidna međunarodna tržišta energije koja su utemeljena na pravilima u općem su interesu Europske unije. EU bi trebao izraditi dosljedne i koordinirane poruke međunarodnim organizacijama i forumima. Povezano političko djelovanje koordinirano je promicanje održivih energetskih tehnologija u cijelom svijetu, ali posebno među rastućim gospodarstvima, za koja se očekuje da će ostvariti najveći doprinos rastu potražnje za energijom u predstojećim desetljećima. Takva inicijativa, osim što je u skladu sa širim ciljevima EU-a u vezi s okolišem i klimom, može utjecati i na tradicionalna tržišta fosilnih goriva smanjenjem potražnje i poboljšanjem likvidnosti.

U bližem susjedstvu cilj nam mora ostati uključivanje svih partnera na svim razinama, kako bismo omogućili njihovu užu integraciju na tržištu energije EU-a. Zajednicu za energiju, kojoj je cilj prijenos pravne stečevine EU-a iz područja energetike na proširenje i susjedne zemlje, trebalo bi stoga dodatno ojačati u svjetlu pitanja sigurnosti opskrbe EU-a. To bi se trebalo postići poticanjem reformi energetskog sektora u zemljama sudionicama te istovremenim podupiranjem modernizacije njihovih energetskih sustava i njihove potpune integracije u energetska zakonodavni okvir EU-a. Štoviše, kratkoročno do srednjoročno trebalo bi unaprijediti institucionalni okvir Zajednice za energiju s ciljem jačanja provedbenih mehanizama.

Postoji potreba za sistematičnom upotrebom instrumenata vanjske politike, kao što je dosljedno uključivanje pitanja energetike u političke dijaloge, posebno na sastancima na vrhu sa strateškim partnerima. Provest će se pregled dijaloga o energiji na razini EU-a s glavnim zemljama opskrbljivačima. Nedavna Zajednička izjava s ministarskog sastanka G7 o energiji u Rimu dobar je model pojačane suradnje s ključnim partnerima. Postoji i potreba za osiguravanjem sukladnosti s vanjskim aspektima drugih sektorskih politika, čime bi se moglo pridonijeti poticanju energetske sigurnosti, posebno u pogledu strateškog programiranja instrumenata vanjske pomoći EU-a. Europska služba za vanjsko djelovanje (ESVD) ima važnu ulogu u integraciji razmatranja o energiji u vanjsku politiku EU-a i koordinaciji s ministarstvima vanjskih poslova država članica.

Nadalje, sporazumi država članica s trećim zemljama u području energetike trebali bi biti potpuno usklađeni sa zakonodavstvom EU-a i politikom sigurnosti opskrbe EU-a. U tu bi svrhu Komisija i države članice trebale u potpunosti iskoristiti Odluku br. 994/2012/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012. o uspostavi mehanizma razmjene informacija s obzirom na međuvladine sporazume između država članica i trećih zemalja u području energetike. To se posebno odnosi na mogućnost izrade standardnih odredaba i traženje pomoći Komisije tijekom pregovora. Štoviše, s obzirom na najnovija iskustva, države članice i relevantna društva moraju obavijestiti Komisiju što je prije moguće prije

²⁷ Izvješće Komisije o provedbi Komunikacije o sigurnosti opskrbe energijom i međunarodnoj suradnji te o zaključcima Vijeća o energetici od studenoga 2011. [COM(2013) 638]

²⁸ Izvješće Vijeća „Nastavak na pregled Europskog vijeća od 22. svibnja 2013. u vezi s razvojem vanjske dimenzije energetske politike EU-a” doneseno 12. prosinca 2013.

sklapanja međuvladinih sporazuma s mogućim učinkom na sigurnost opskrbe energijom i opcije diversifikacije te zatražiti savjet od Komisije tijekom pregovora. To zahtjeva reviziju Odluke br. 994/2012/EU.

Od posebnog je interesa područje plina, u kojem bi se uključivanjem EU-a na političkoj razini u kontakte s mogućim zemljama opskrbljivačima otvorio put sklapanju komercijalnih poslova, a da se pritom ne dovede u opasnost daljnji razvoj konkurentnoga unutarnjeg tržišta EU-a. Osim toga, u određenim bi se slučajevima agregacijom potražnje povećala pregovaračka moć EU-a.

U pogledu zajedničke nabave prirodnog plina, upućuje se na „zajedničke mehanizme nabave” Agencije za opskrbu Euratoma. U sadašnjem kontekstu, gdje ne postoji rizik za sigurnost opskrbe na tržištu uranija, tim se mehanizmom omogućuje potpuna sloboda poslovnim partnerima u pregovorima o poslovima. Supotpisom Agencije za opskrbu Euratoma na ugovorima samo se potvrđuje da nema rizika za sigurnost opskrbe. Ako bi ugovorom bila ugrožena sigurnost opskrbe, Agencija zadržava pravo prigovora na ugovor. Na temelju obavijesti i drugih primljenih informacija, Agencija za opskrbu Euratoma jednako je tako povećala transparentnost tržišta nuklearnog goriva objavljivanjem periodičnih izvješća.

Komisija će u bliskoj suradnji s državama članicama ispitati može li se razviti postupak za plin kojim bi se pridonijelo povećanju transparentnosti tržišta, uzimajući pritom u obzir potrebe za energetsom sigurnošću. Osim toga, mogli bi se ocijeniti dobrovoljni mehanizmi za agregaciju potražnje kojima bi se mogla povećati pregovaračka moć europskih kupaca. Navedene bi opcije trebale biti pažljivo osmišljene i provedene, kako bi se osigurala njihova usklađenost sa zakonodavstvom EU-a i trgovačkim pravom. Prema potrebi bi se države kandidatkinje ili potencijalne države kandidatkinje mogle povezati s takvim postupkom.

Ključne mjere

Komisija će:

- osigurati provedbu mjera utvrđenih u komunikaciji o vanjskoj energetskej politici iz rujna 2011.,
- ocijeniti opcije za dobrovoljne mehanizme za agregaciju potražnje kojima bi se mogla povećati pregovaračka moć europskih kupaca u skladu sa zakonodavstvom EU-a i trgovačkim pravom,
- s ESVD-om poticati sustavniju primjenu alata vanjske politike radi pružanja potpore ciljevima vanjske energetske politike i jačanja usklađenosti između ciljeva energetske politike i ciljeva vanjske politike,
- pregledati Odluku br. 994/2012/EU o uspostavi mehanizma razmjene informacija s obzirom na međuvladine sporazume između država članica i trećih zemalja u području energetike.

Države članice trebale bi:

- obavještavati jedna drugu o važnim odlukama o nacionalnoj energetskej politici prije njihova donošenja, kako bi se u potpunosti iskoristili forumi kojima predsjedava Komisija,
- pravovremeno obavijestiti Komisiju prije pokretanja pregovora o međuvladinim sporazumima s potencijalnim učinkom na sigurnost opskrbe energijom i uključiti

Komisiju u pregovore. Time bi se osiguralo sklapanje sporazuma u potpunosti u skladu s pravom Unije.

ZAKLJUČCI

Tijekom posljednjih nekoliko godina ostvaren je značajan napredak u jačanju energetske sigurnosti Europe. Usprkos tim postignućima, Europa je i dalje osjetljiva na energetske šokove. Stoga se europskom strategijom energetske sigurnosti utvrđuje niz konkretnih mjera za jačanje otpornosti Europe i smanjenje njezine ovisnosti o uvozu energije.

Energetska sigurnost Unije neodvojiva je od okvira za klimu i energiju za razdoblje do 2030. i Europsko bi je vijeće trebalo zajednički usuglasiti. Prelaskom na konkurentno gospodarstvo s niskom razinom emisije ugljika smanjit će se uporaba uvezenih fosilnih goriva smanjenjem potražnje za energijom i iskorištavanjem obnovljivih i drugih domaćih izvora energije.

Kratkoročno

1. Za predstojeću zimu Unija mora poboljšati pripravnost za poremećaje u opskrbi energijom. Stoga bi trebalo pojačati postojeće europske mehanizme za postupanje u slučaju izvanrednog događaja i mehanizme solidarnosti na temelju procjena rizika (stres testova energetske sigurnosti) u koordinaciji Komisije zajedno s državama članicama, regulatorima, OPS-ima i operatorima s ciljem povećanja otpornosti. Unija se mora baviti i svojim međunarodnim partnerima, kako bi razvila nove mehanizme solidarnosti za prirodni plin i uporabu postrojenja za skladištenje plina.
2. Nova ulaganja u infrastrukturu koja potiču dominantni opskrbljivači moraju biti u skladu sa svim pravilima unutarnjeg tržišta i tržišnog natjecanja. Posebno bi trebalo obustaviti projekt *Southstream* sve dok ne bude potpuno usklađen sa zakonodavstvom EU-a i ponovno ocijenjen s obzirom na prioritete energetske sigurnosti EU-a.
3. Unija bi u okviru Zajednice za energiju trebala blisko surađivati na poboljšanju energetske sigurnosti sa susjedima i partnerima, posebno s Ukrajinom i Moldovom. U tom pogledu treba pozdraviti najnoviji sporazum o obrnutim tokovima između Slovačke i Ukrajine.

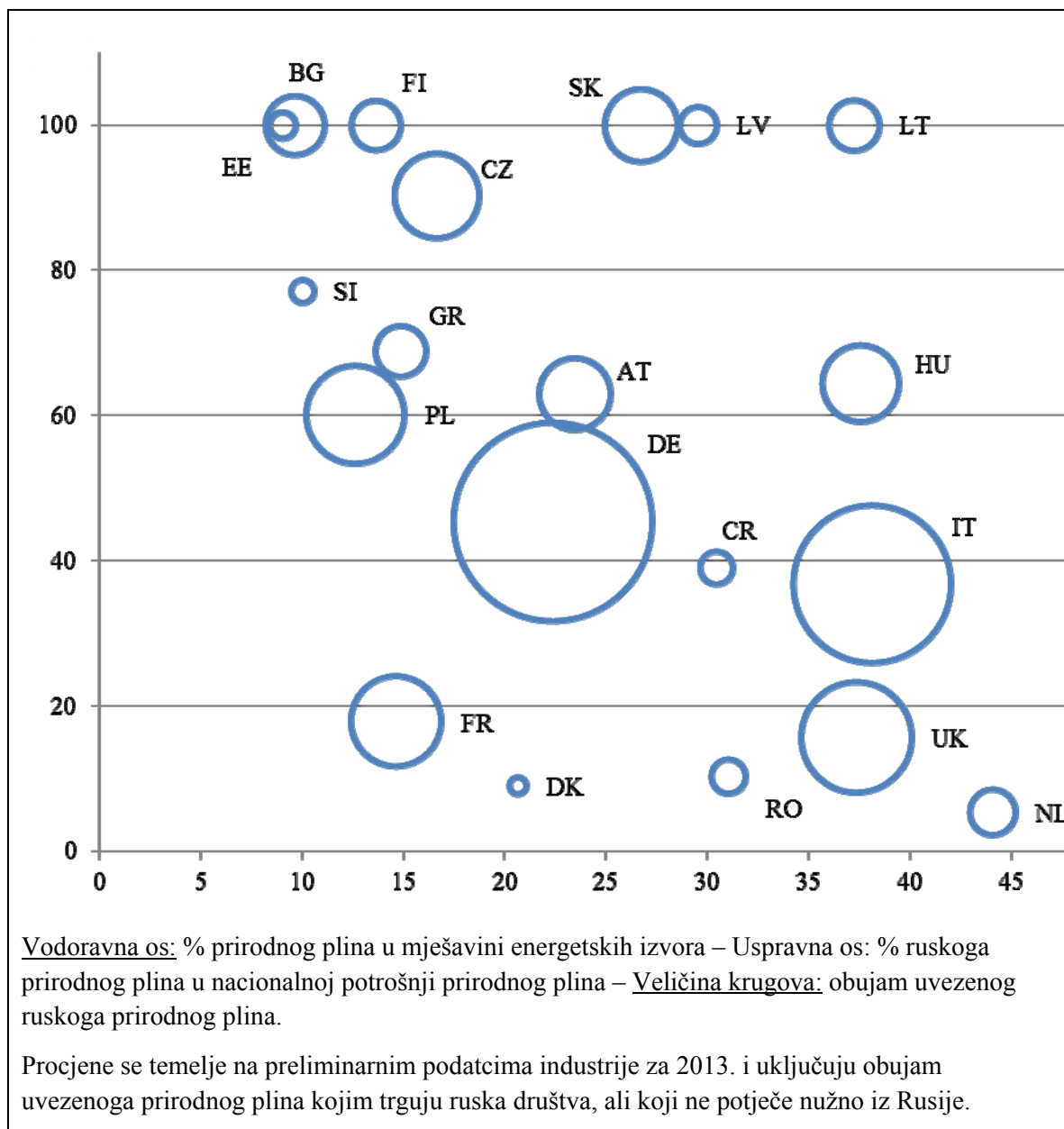
Srednjoročno do dugoročno

4. Europa bi trebala ostvariti tržište energije koje je u većoj mjeri integrirano i bolje funkcionira. Trebalo bi ubrzati prioritetne projekte, kako bi se priključili postojećim energetske otocima i kako bi se osiguralo ostvarivanje postojećeg cilja povezivanja najmanje 10 % instaliranih kapaciteta za proizvodnju električne energije do 2020. Do 2030. države članice trebale bi napredovati u skladu s planom, kako bi ostvarile cilj povezivanja od 15 %.
5. Unija mora smanjiti svoju vanjsku ovisnost o određenim opskrbljivačima diversifikacijom svojih izvora energije, opskrbljivača i pravaca. Posebno bi trebalo raditi na jačanju partnerstva s Norveškom, ubrzanju južnoga plinskog koridora i poticanju novoga plinskog čvorišta u južnoj Europi.
6. Energetska sigurnost i prelazak na gospodarstvo s niskom razinom emisije ugljika trebali bi biti prioriteta u provedbi financijskih instrumenata EU-a u razdoblju od 2014. do 2020., posebno upotrebom Europskog fonda za regionalni razvoj, Instrumenta za povezivanje Europe, Obzora 2020. i instrumenta Europske politike za susjedstvo. Jednako tako, oni bi trebali biti vodeći cilj za intervencije instrumenata

vanjskog djelovanja EU-a, kao što je fond za poticanje ulaganja u susjedstvu, fond za poticanje ulaganja u zapadnom Balkanu, Europska investicijska banka te Europska banka za obnovu i razvoj.

7. Za vjerodostojan odgovor na izazov energetske sigurnosti potrebna je bolja koordinacija nacionalnih energetske politike. Nacionalni odabiri mješavina energetske izvora ili energetske infrastrukture utječu na druge države članice i Uniju u cjelini. Države članice trebale bi bolje informirati jedna drugu i Komisiju pri definiranju svojih dugoročnih strategija energetske politike i pripremi međuvladinih sporazuma s trećim zemljama. Potrebni su daljnji naponi kako bi se zajamčila bolja sinergija između energetske ciljeva i vanjske politike te kako bismo se svojim partnerima obratili jednim glasom.

PRILOG 1.: OVISNOST O OPSKRBI PRIRODNIM PLINOM IZ RUSIJE

PRILOG 2.: STATUS KLJUČNIH PROJEKATA ZA INFRASTRUKTURU SIGURNOSTI OPSKRBE

Projekti u vezi s prirodnim plinom

A Kratkoročni projekti (2014. – 2016.)			
#	Naziv projekta	Pojedinosti	Završetak
Baltičko tržište plina			
1.	LT: Brod koji prevozi ukapljeni prirodni plin	Brod (nije PZI). Status: u izgradnji	Kraj 2014.
2	obnova cjevovoda Klaipėda-Kiemėna	povećanje kapaciteta veze od Klaipėde do spojnog voda LT – LV. Status: procjena učinka na okoliš i dizajn konstrukcije	2017.
Opcija plina u srednjoj i jugoistočnoj Europi			
1.	PL: terminal LNG-a	Terminal u Świnoujścieu i spojni plinovod (nije PZI zbog isteka roka). Status: u izgradnji	Kraj 2014.
2	Spojni vod EL – BG	Novi spojni vod kojim se podupire diversifikacija i isporučuje plin Shah Deniza u Bugarsku. Status: izdavanje dozvola, procjena učinka na okoliš (dvogodišnje kašnjenje)	2016.
3	Obrnuti tok EL – BG	Stalni obrnuti tok na postojećem spojnom vodu (alternativa/dopuna spojnom vodu Grčka – Bugarska (IGB)). Status: predizvedivost	2014.
4	BG: nadogradnja skladištenja	Povećanje kapaciteta skladištenja u Chirenu; status: predizvedivost	2017.
5	Obrnuti tok HU – HR	Obrnuti tok kojim se omogućuju tokovi plina iz Hrvatske u Mađarsku. Status: studije izvedivosti	2015.
6	Obrnuti tok HU – RO	Projekt kojim će se omogućiti tokovi plina iz Rumunjske u Mađarsku. Status: studije izvedivosti	2016.
7	Spojni vod BG – RS	Novi spojni vod kojim se podupire sigurnost opskrbe u Bugarskoj i Srbiji. Status: procjena učinka na okoliš, određivanje pravaca, financiranje (izdaje se s izdvajanjem djelatnosti Srbijagasa za pristup sredstvima)	2016.
8	Spojni vod SK – HU	Novi dvosmjerni plinovod. Status: u izgradnji	2015.
B Srednjoročni projekti (2017. – 2020.)			
#	Naziv projekta	Pojedinosti	Završetak
Baltičko tržište plina			
1.	Spojni vod PL – LT	Novi dvosmjerni plinovod (GIPL) kojim se prekida izolacija baltičkih zemalja. Status: izvedivost / prethodno tehničko projektiranje	2019.

2	Spojni vod FI – EE	Novi dvosmjerni pučinski plinovod („baltički spojni vod“). Status: predizvedivost / izdavanje dozvola	2019.
3	Baltički terminal LNG-a	Novi terminal LNG-a čiju je lokaciju potrebno odrediti (EE ili FI). Status: predizvedivost, izdavanje dozvola	2017.
4	Spojni vod LV – LT	Nadogradnja postojećega spojnog voda (uključujući kompresorsku stanicu). Status: predizvedivost	2020.
Omogućavanje protoka plina iz Španjolske na sjever			
1.	Spojni vod ES – FR „Midcat“	Nova poveznica (uključujući kompresor) kojom se omogućuju dvosmjerni tokovi ²⁹ između Francuske i Španjolske. Status: studija izvedivosti	Odredit će se
Opcija plinskog klastera u srednjoj i jugoistočnoj Europi			
1.	Spojni vod PL – CZ	Novi dvosmjerni plinovod između Češke Republike i Poljske. Status: izvedivost / prethodno tehničko projektiranje, izdavanje dozvola (CZ)	2019.
2	Spojni vod PL – SK ³⁰	Novi dvosmjerni plinovod između Slovačke i Poljske. Status: konačna odluka o ulaganju 2014.	2019.
3	PL: tri unutarnja plinovoda i kompresorska stanica	Potrebna su unutarnja pojačanja za povezivanje ulaznih točaka na baltičkoj obali sa spojnim vodovima PL – SK i PL – CZ. Status: predizvedivost	2016. – 2018.
4	Transanatolijski plinovod (TANAP) (TR – EL)	Transanatolijski plinovod prirodnog plina kojim se kaspiski plin dovodi u Europu preko Turske i otvara južni plinski koridor. Status: izvedivost / konačna odluka o ulaganju	2019.
5	TAP (EL – AL – IT)	Sekcija južnoga plinskog koridora unutar EU-a. Izravno povezivanje s TANAP-om. Status: izdavanje dozvola	2019.
6	Jonsko-jadranski plinovod (IAP) (AL – ME – HR)	Novi dio spojnog voda balkanskoga plinskog prstena povezan s TAP-om. Status: izvedivost / prethodno tehničko projektiranje	2020.
7	HR – terminal LNG-a	Novi terminal LNG-a na Krku kojim se podupire sigurnost opskrbe i diversifikacija u regiji. Status:	2019.

²⁹ Tok od Španjolske do Francuske u slučaju zastoja u opskrbi u zapadnoj/srednjoj Europi. Tok od Francuske do Španjolske za arbitražu u slučaju visokih cijena plina u Španjolskoj. Treba ojačati i „Artère du Rhône“.

³⁰ Tim dvama spojnim vodovima (PL – CZ i PL – SK) omogućit će se tokovi između Baltika i Jadrana, ali bi se tako mogao prevoziti i plin iz DE – NL – NO, čime bi se značajno povećala sigurnost opskrbe u cijeloj (jugo)istočnoj Europi.

		izvedivost / prethodno tehničko projektiranje (pitanja financiranja)	
8	BG: unutarnji sustav	Obnova i proširenje prijevoznog sustava potrebnog za regionalnu integraciju. Status: izvedivost / prethodno tehničko projektiranje	2017. (potvrdit će se)
9	RO: unutarnji sustav i obrnuti tok do UA	Integracija rumunjskoga tranzitnog i prijenosnog sustava i obrnutog toka do Ukrajine. Status: studija izvedivosti (regulatorna pitanja u vezi s obrnutim tokom).	Odredit će se
10	EL: kompresorska stanica	Kompresorska stanica u Kipiju kojom će se omogućiti povezivanje s TANAP-om i TAP-om. Status: izdavanje dozvola	2019.
11	EL: terminal LNG-a u Alexandroupolisu	Novi terminal LNG-a u sjevernoj Grčkoj. Status: izdavanje dozvola	2016. ³¹
12	EL: egejski terminal LNG-a	Novi plutajući terminal LNG-a u Zaljevu Kavala. Status: izvedivost / prethodno tehničko projektiranje, izdavanje dozvola	2016. ³²

Projekti u vezi s električnom energijom

A Kratkoročni projekti (2014. – 2016.)			
#	Naziv projekta	Pojedinosti	Završetak
Prekid baltičke izolacije			
1.	<i>Nordbalt</i> 1 i 2	Spojni vodovi Švedska – Litva (nije PZI) Status: u izgradnji	2015
2	Poveznica LT – PL	Nova poveznica i naizmjenična postrojenja za pretvorbu energije, naknadna faza planirana za 2020.; potrebna su povezana pojačanja u PL. Status: u izgradnji	2015. (prva faza)
B Srednjoročni projekti (2017. – 2020.)			
#	Naziv projekta	Pojedinosti	Završetak
Prekid baltičke izolacije			
1.	Unutarnji vodovi u LV i SE	Povećanje kapaciteta na poveznici LV – SE (<i>Nordbalt</i>). Status: izvedivost / prethodno tehničko projektiranje	2019.
2	Poveznica EE – LV	Poveznica i pripadajuća pojačanja u EE. Status: izvedivost / prethodno tehničko projektiranje	2020.
3	Sinkronizacija EE, LV i LT s kontinentalnim europskim mrežama	Sinkronizacija baltičkih zemalja. Status: studije izvedivosti	2020. (potvrdit će se)
Prekid iberske izolacije			

³¹ Informaciju su dali promicatelji projekta, međutim, razborito je očekivati početak nakon 2017.

³² *Idem*

1.	Poveznica Francuska – Španjolska	Poveznica podmorskim kabelom s visokonaponskom istosmjernom strujom između Akvitanije (FR) i Baskije (ES)	2020. (potvrdit će se)